

תקציר

במחקר הנוכחי נבחנה ההשפעה של קריאת ספרים אלקטרוניים ומודפסים בשילוב תיווך של מבוגר ובלעדיו על ניצני הקריאה של ילדי גן. באופן ממוקד יותר נבחנה השאלה, האם לתיווך של ספר אלקטרוני לילד בגיל הגן בידי קורא מבוגר יש תרומה ייחודית בקידום ניצני הקריאה של הילד, בהשוואה לקריאת ספר מודפס עם תיווך מבוגר, ובהשוואה לפעילות עצמאית של הילד עם ספר אלקטרוני.

במחקר השתתפו 128 ילדי גן-חובה ממיצב חברתי-כלכלי נמוך. הנבדקים חולקו אקראית לארבע קבוצות. הקבוצה הראשונה פעלה באופן עצמאי עם ספר אלקטרוני חינוכי ללא תיווך של מבוגר; הקבוצה השנייה קראה ספר אלקטרוני חינוכי בליווי תיווך של מבוגר; הקבוצה השלישית האזינה לקריאת ספר מודפס בליווי תיווך של מבוגר. ספר זה היה הפורמט המודפס של הספר האלקטרוני. בשתי הקבוצות עם תיווך המבוגר, התיווך כלל מיקוד, מתן משמעות, הרחבה, מתן תחושת יכולת וויסות התנהגות, והתמקד בפיתוח ניצני הקריאה של הילדים תוך ביסוס והעמקה של המוצע בתוכנה או בספר המודפס. שלוש קבוצות הניסוי קראו את הספר ארבע פעמים. הקבוצה הרביעית הייתה קבוצת הביקורת, שקיבלה את תוכנית הגן הרגילה. רמת ניצני הקריאה של הילדים בארבע קבוצות המחקר נבדקה לפני ההתערבות ולאחריה, והיא נבחנה על פי המדדים הבאים: הכרת שמות אותיות, קשר אות-צליל, מודעות פונולוגית – צליל פותח וסוגר, מודעות פונולוגית – חלוקה להברות ולצירופים, ניצני קריאת מילים וידע על הדפוס.

ממחקר זה עולה, שהישגיה של קבוצת הקריאה של ספר אלקטרוני עם תיווך מבוגר, היו גבוהים באופן מובהק מאלה של קבוצת הקריאה של ספר מודפס עם תיווך מבוגר ושל קבוצת הקריאה של ספר אלקטרוני ללא תיווך מבוגר, וכן מאלה של קבוצת הביקורת. ממצאים אלה עלו לגבי המדדים: הכרת שמות אותיות, ניצני קריאת מילים, ידע על הדפוס וכן לגבי רמת ניצני הקריאה הכללית של הילד. בנוסף, ההישגים של קבוצת הקריאה של ספר אלקטרוני עם תיווך מבוגר היו גבוהים באופן מובהק מאלה של קבוצת הקריאה של ספר מודפס עם תיווך מבוגר במדד מודעות פונולוגית – צליל סוגר. כמו כן, נמצא כי ההישגים של הקבוצה שקראה ספר אלקטרוני עם תיווך מבוגר במדד מודעות פונולוגית – חלוקה לצירופים, היו גבוהים באופן מובהק מאלה של הקבוצה שקראה ספר אלקטרוני ללא תיווך מבוגר ומאלה של קבוצת הביקורת.

מניתוחי רגרסיה שבוצעו עלה שקריאת הספר האלקטרוני עם תיווך מבוגר תרמה באופן משמעותי לקידום ההישגים בניצני הקריאה של הילדים בקבוצה זו בהשוואה לקבוצה בה לא נקראו כלל ספרי הניסוי (קבוצת הביקורת). באופן ממוקד יותר ממצא זה מתייחס למדדים: הכרת שמות אותיות, ניצני קריאת מילים, ידע על הדפוס ורמת ניצני הקריאה הכללית.

ממצאי המחקר הנוכחי מצביעים על תרומתו הייחודית של תיווך המבוגר בעת קריאת ספר אלקטרוני, בהשוואה להשפעת התיווך שלו בעת קריאת ספר מודפס ובהשוואה לפעילות עצמאית של הילד עם ספר אלקטרוני בקידום ניצני קריאה של ילדי גן. ניכר כי התמיכה המשולבת של ספר אלקטרוני חינוכי ושל תיווך מבוגר הביאו לקידום היעיל ביותר של ניצני הקריאה של הילד. ניתן להסיק על סמך תוצאות מחקר זה, כי שימוש בתוכנות חדישות, כמו ספרים אלקטרוניים, בשילוב תיווך תומך ומותאם של מבוגר, עשויים לקדם את ניצני הקריאה של ילדים ואת הישגיהם בתחום הבנת השפה הכתובה. קידום זה עשוי להיות יעיל בקרב ילדים בגיל הגן בכלל, ובקרב ילדים ממיצב חברתי-כלכלי נמוך בפרט.